

1. Mis linnas 1812. aastal toimunud sündmust on sel Ivan Aivazovski maalil kujutatud?

2. 2016. aastal sai Nobeli rahupreemia Juan Manuel Santos Calderón - riigijuht, kes sõlmis rahu riigis üle 50 aasta tegutsenud relvastatud mässulise rühmitusega FARC. **Millisesse riiki lõpuks niimoodi rahu saadi?** Kuigi turvaline pole seal ka pärast rahu sõlmimist, kui meenutame kõrgushüppaja Karmen Bruusi võitu juunioride kergejõustiku MM-l ja sellega kaasnenud sündmusi.

3. Humza Yousaf (pildil) valiti märtsis 2023 toimunud kongressil Nicola Sturgeoni asemele *** Rahvuspartei SNP liidriks, et edasi ajada ühe **autonoomse piirkonna** iseseisvuse asja. Eesti koondis on selle piirkonna jalgpallimeeskonnaga mitmel korral jõudu proovinud, saldoks üks 0:0 viik ja rida kaotusi. **Mis piirkond?**

4. Peale eesti ja saksa esineb samamoodi hääldatav ja kirjutatav **Ü-täht** veel kahe NATO liikme riigikeeles. Üks riik liitus NATOga 1952., teine 1999. aastal, NATO laienemise suhtes on mõlemad olnud kriitilised.. **Nimetage need kaks riiki.**

5. **Millise Euroopa riigi vapp?** Tegemist on ainsa riigiga maailmas, kus elanikkonna keskmine vanus on üle 50 aasta, ulatudes lausa 55-ni. Teisel kohal olev Jaapan oma 49 aastaga jääb kaugele maha. *Deo Juvante* vapil tähendab tõlkes „Jumala abiga“.

6. Aastail 1807-1837 laastas Uus-Meremaad kodusõda, kus hukkus 20...40 tuhat pärismaalast ja veel rohkem sattus orjusse. Sõda on nimetatud sileraudse eestlaetava relva järgi, mis XVIII sajandil oli jalaväelase peamine laskeriist ja taandus tasapisi XIX sajandil. Vihjeks olgu kaader ühest filmist, kus kapten de Treville'i kehastab Hugo Speer. **Mis relvast on jutt?**

7. See linn, mis tänavu tähistab oma asutamise 190. aastapäeva, kannab juba viiendat nime. 1830 asutati Akmolinski kindlus, mille ümber kujunenud asula sai 1832 linna õigused. 1961 võeti uueks nimeks Tselinograd, millest 1992 sai esialgselt sarnane Akmola. Alates 1998 kasutati nime, mis tõlkes tähendab „pealinn“, 2019. aastal nimetati linn riigi kauaaegse presidendi auks Nursultan'iks, mis tähendab „valgustatud (või õnnelik) valitseja“. Seda nime kandis linn 2022. aasta lõpuni, mil taastati eelmine, „pealinna“ tähendanud nimi. **Mis riigi pealinnaga on tegemist?**

8. Apostlite Peetruse ja Pauluse mälestuspäev 29. juuni on üks tähtsamaid kirikupühasid. Pildil on mees, kelle eesnimeks on Petr ja perekonnanimeks Pavel. 8. märtsil 2023 sai temast ühe riigi president. **Mis riik?**

9. 50 tuhat pealtvaatajat mahutanud Colosseum polnud sugugi mitte suurim spordi- ega meelelahutuspaik Roomas. See au kuulus 621x118 meetri suurusele Circus Maximusele, kuhu pealtvaatajaid mahtus 150 (võib-olla lausa 250) tuhat. Sel suurel paigal oli mõistagi mitmeid rakendusi, aga **mis oli põhiline spordiala**, mida rahvas seal vaatamas käis?

10. **Keda kuulete rääkimas?** Selle ajaloolise raadiokõne pidas 3. septembril 1939 mees, kes kogelejana ei armastanud avalikke esinemisi. Esinemise juures viibis igaks juhuks kõneterapeut Lionel Logue, aga tema abi ei läinud vaja. Kui nimetate tema ameti, saate 1 punkti.

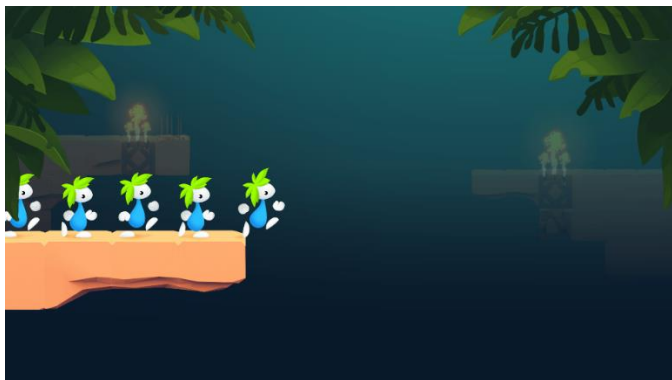
- 11.** Eesti suuruselt viies saar on suurim ilma püsielanikkonnata saar. See-eest on seal toimiv raudtee, märkimist väärib ka saare nime kandev vabariik oma 4. detsembril 1917 ametisse määratud valitsusega, mis tegutses 26. veebruarini 1918. Vabariigi kuulutasid välja 90 kohaliku garnisoni madrust Stepan Petritšenko juhtimisel. Vabariigi hümniks oli „Internatsionaal“, lippu näete siin ka. Ei praegu toimiva raudteega ega oma vabariigiga neli suuremat saart kiidelda ei saa. **Mis saar?**

- 12.** **Mis linnas** on otsustatud korraldada 2032. aasta suveolümpiamängud? Linna koordinaadid on 28° lõunalaiust ja 153° idapikkust (võrdluseks Tallinn: 59° põhjalaiust ja 25° idapikkust). Linn asutati 1824. aastal karistuskoloonia asupaigana ja sai nime Austraalia New South Wales'i osariigi tollase kuberneriga auks.

- 13.** Selle loomakese kohta on levinud müüdid, et ta võib ärrituses lõhkeda või et nad harrastavad kaljudelt alla hüppates massilisi enesetappe. Tõsi on, et teatud aastatel paljunevad nad massiliselt ja asuvad siis uusi elupaiku otsima. Rännakul saab neid siis mõistagi arvukalt hukka. Nad elavad tundras ja on polaarrebaste peamiseks toiduobjektiks. **Mis loom?** Nende loomakeste nime kannab ka videomäng, mille järjest uuemaid variante mängitakse juba üle 30 aasta. Sel ekraanipildil on loomakesed just kaljult alla hüppamas.

- 14.** **Nimetage tähtkuju**, mida on kujutatud Austraalia, Uus-Meremaa, Brasiilia, Samoa ja Paapua Uus-Ginea lippudel. 88 tähtkujust on see kõige väiksem. See paistab lõunataevas (seega mitte Eestis), kaht tähte – Acrux ja Gacrux – on juba ammustest aegadest kasutatud lõunasuuna määramisel. Nelja suurema tähe paigutus annab tähtkuju nimele otsese vihje.

- 15.** Maailmas on kolm riiki, mis pindalalt on Eestist suuremad, kuid rahvaarvult väiksemad. Üks neist on Island, teised kaks on naaberriigid Lõuna-Ameerikas, mille territoorium kokku ületab Eestit 8 korda, rahvaarv on kahe peale kokku Eestiga umbes võrdne. Üks on olnud Inglismaa, teine Hollandi koloonia. **Nimetage need kaks riiki.**

16. Piltidel on vasakul kõige tavalisem, paremal kõige haruldasem Eesti kotkaliik. Vasakpoolset pesitseb meil umbes 500-600 paari, parempoolset 5-10 paari. Viimaste hulka kuulub GPS-ga varustatud Tõnn, kes käib pesitsemas Hispaanias. Seal on teda pildistanud bioloog Jana Marco. **Nimetage need kaks kotkaliiki.** Järjekord pole oluline. Nad on nii sarnased, et võivad moodustada segapaare ja anda hübriide.

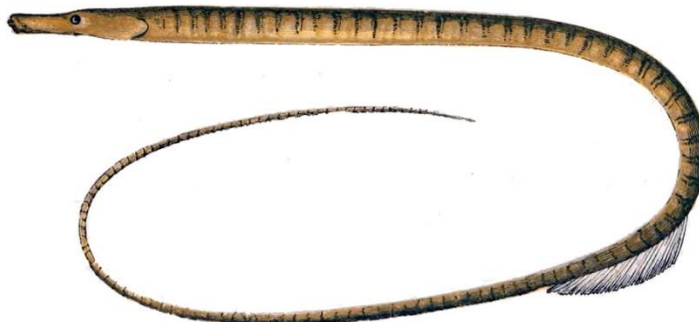

17. Roheneemesaarte (ehk Cabo Verde) pealinnas elab umbes 130 000 elanikku. Pealinn asub Santiago saare rannal ja selle nimi tähendabki portugali keeles „randa“. Sellest vaid ühe tähe võrra erineb ühe Euroopa riigi pealinn, kus elanikke 10 korda rohkem, riigil aga merepiir puudub. Mõlemas nimes on 5 tähte. **Nimetage need kaks linna.**

18. Valge värv sümboliseerib budismis puhtust, teadmisi ja pikaeealisust, on ka leinavärviks. **Millise kahe budistliku riigi** lipu keskel on valge kujund, mis jätab mulje, nagu oleks lipu keskelt tükk välja lõigatud? Esimese pealinnaks on 2005. aastast Naypyidaw, teisel juba koloniaalajast Vientiane.

19. Tursal on teatavasti 10 uime. Eestis elab aga kala nimega madu***, millel on üksainus uim – seljauim. Samasse sugukonda kuuluvad ka väga sarnane meri***, kes elab samuti Eesti rannikumeres, kellel aga on mitu uime. Samuti on nende sugulaseks püstise eluviisiga merihobuke, kes küll Eestis ei ela. **Mis sõna sobib tärnide asemele?**

20. See rahvas on elanud Euroopas juba ligi 1000 aastat. Eestist pärineb esimene kirjalik teade aastast 1533, kui Saksamaalt saabus Tallinnasse *zcigener* Clawes. Tänapäeval kutsutakse selle rahva esindajaid saksakeelsetes maades hoopis *sinti*, Soomes ja Walesis *kaale*, Ungaris aga *fáraónépe* („vaaraorahvas“, kuna arvatakse, et nad pärinevad Egiptusest, mis aga ei vasta tõele). Omanimetust, mille kasutamist ka teistes keeltes soovitatakse, tuleneb omakeelsest sõnast, mis tähendab „mees“. Kokku elab neid maailmas 10-15 miljonit, Euroopas 8-10 miljonit. Sellel rahval puudub ühtne kirjakeel, eri riikides räägitakse erinevaid murrakuid, mis sisaldavad põhirahva keelest üle võetud laensõnu. Eestis kõneldud murrakuid on uurinud professor Paul Ariste. **Milline rahvas?**

21. Eesti meeste jalgpallikoondise seni viimase värava lõi EM-valikmängus Austriale pildil olev sportlane, kes kunagi unistas Ragnar Klavani kõrval Saksamaa Bundesligas platsil olla. Nüüd on tema koondisesärgil number 15, mis omal ajal kuulus Klavanile. **Kes on see** Eesti A-koondise eest juba 11 väravat löönud, praegu Poola kõrgliigas mängiv jalgpallur?

22. Kergejõustiku tippvõistlustel on meeste ja naiste programm pidevalt teineteisele lähenenud. Ammu ei üllata kedagi naiste vasaraheide või maratonijooks, 2019. aasta MMil Dohas oli esmakordselt kavas naiste 50 km käimine. Arvestamata erinevusi heitevahendite kaalus ja tõkete-takistuste kõrguses, **millisel kahel meeste kergejõustiku üksikalal** puudub naiste suviste tippvõistluste programmis identne analoog? Ühel nendest aladest kangemad naised vahetevahel ka võistlevad, teisel mitte (naiste sarnasel alal on võistlusdistsants erinev).

23. Maakera atmosfääris levinuimad gaasid on lämmastik ja hapnik. Kolmandal kohal on 0,9%-ga keemiline element, mille 1894. aastal avastas lord Rayleigh ja mille tähiseks oli 1957. aastani lihtsalt A. **Mis element?**

24. Nõukogude Liidus toodetud autosid müüdi välismaal (nendes riikides, kus oldi nõus neid ostma) teiste kaubamärkide all. Selge, et sõna „Zaporožets“ ei suuda enamik inimesi ilma keelt sõlme keeramata välja öelda. **Millist NSV Liidus levinud automarki** turustati nimele *Skandinavia* (pildil Ungari numbrimärgiga) ja *Elite* all? Need olid erinevad mudelid, nende numbreid pole vaja, piisab automargist (tootjast).

25. 1. juunil 1980 alustas tööd telekanal CNN. Kaks N-tähte selles lühendis tähendavad „News Network“. **Mida tähistab C-täht?** Tegemist on tehnilise termini või sõnaga, mis on pärit XIX sajandist.

26. Olümpiamängudel on kavas mitmeid kompleksalasid: mitu kahevõistlust (suusatamine+hüpped, suusatamine+laskmine, slaalom+kiirlaskumine), ratsutamises kolmevõistlus, moodne viievõistlus jne. **Millisel alal on kavas naistele nelja- ja meestele kuuevõistlus?** Pildil on seni viimane kuuevõistluse olümpiavõitja.

27. Maailmameistrivõistlusi meeste käsipallis peetakse 1938. aastast, võit on läinud 12 riigi võistkondadele. Viimased MM-d (2019, 2021, 2023) on võitnud ühe riigi esindus. **Mis riik?**

28. Tema ema käis taliolümpial 1984 ja 1988, isa aastal 1988. Ala valikul on ta käinud ema jälgedes. Kõrgeimaks seni võidetud autasuks on kuldmedal 2019. aasta noorte olümpiamängudel. **Kes?**

29. Selle Volkswageni mudeli prototüüp valmis 2006. aastal. Ajakirjanduses ristiti see Marrakeshiks, teise nimena levis veel ka Beduin. Firma nägi tublisti vaeva, et need nimed käibelt kaoksid. Mudeli nimeks sai Auto Bild'i lugejate hääletusel kahe lõunamaise looma nimest kokku pandud uus 6-täheline sõna. **Mis on mudeli nimi?**

30. Kui Breslau Ülikool küsitavale heliloojale audoktori tiitli omistas, ootas ülikool temalt ka midagi tänuks. Nii sündis 1880. aastal pala, millesse helilooja põimis ohtralt laule ja viisikesi, mida pigem tunti ehk tudengite õlletauast. Teos kestab sümfooniaorkestri esituses umbes kümme minutit, kuuleme sellest üht osa. **Kes on see Breslau Ülikooli audoktor, tuntud saksa helilooja?** Oopereid ta kirjutanud ei ole, küll aga 4 sümfooniat ja „Saksa Reekviemi“.

- 31.** Millises 2004. aasta linastunud filmis mängis Brad Pitt Achilleust? Mart Juur on kirjutanud: *Wolfgang Peterseni mullune kassahitt on täpselt selline, nagu üks Hollywoodi kinopilt olema peab. Rahvarohke, kärarikas ja sentimentaalne. Ning igav. Brad Pitti fännid on muidugi üleni või sees – nad näevad, kuidas nende ihaldusobjekt paljaste kintsude välkudes maalilises looduskeskkonnas ringi jookseb ja hüppab justkui kirikumõisa rentnik. Vastuseks sobib ühe linna nimi.*

- 32.** Inglise romaani alusepanijana tuntud Henry Fielding on pannud aluse veel ühele institutsioonile, kutsudes 1749. aastal kokku 6 meest koosneva *Bow Street Runners*. Eestis sai selle valdkonna juhiks hiljuti Egert Belitšev. **Millega on tegemist?**

- 33.** Üks Astrid Lindgreni tegelasi, kelle toimetusi kajastasid aastail 1963-1970 Rootsis ilmunud kolm romaani, kandis saksakeelses tõlkes nime *Michel aus Lönneberga*. Seda seetõttu, et teda ei aetaks segi Erich Kästneri 1929. aasta romaani peategelase, 12-aastase *** Tischbeiniga, kes üksi Berliini reisib ja seal oma uute sõprade abiga temalt rongis raha varastanud pangaröövli kinni püüab. **Mis oli Lindgreni tegelase ja saksa noore detektiivi ühine eesnimi?**

- 34.** Mais 1929 etendus Pariisis kahe sõbra - Luis Buñueli ja Salvador Dalí sürrealistlik 16-minutiline lühifilm. Buñuel oli esilinastuseks igaks juhiks taskud kive täis toppinud, aga neid ei läinud vaja, publik suhtus nähtud filmi heatahtlikult. Maailmakuulsa filmi pealkiri on pärit sellelt koeratõult (keda küll filmis kordagi ei näidata). **Nimetage film või koeratõug.** Tõu nimetus viitab ühele Hispaania piirkonnale.

- 35.** Peter Mayhew kasvas 221 cm pikaks, kuid head korvpallurit temast ei saanud, sest oli liiga kõhna kehaehitusega. Vaevalt ta ka näitlejaametit tõsiselt kaalus, sest sellise pikkuse juures on sobivaid rolle raske leida. 1977. aastal leidis ta aga endale ideaalselt sobiva tegelaskuju, keda mängis ligemale 40 aasta jooksul 6 filmis. Alles 2011 pärandas ta rolli 211 cm pikale Joonas Suotamole. Sellest pole midagi, et Suotamo on Mayhew'st 42 aastat noorem ja räägib inglise keelt soome aktsendiga – selles rollis me ekraanil meeste nägusid ei näe ja rääkimas neid ei kuule. **Millist tegelaskuju, keda 2019. aastal nägime (loodetavasti) viimast korda, on ainult need kaks meest mänginud?**

- 36.** 2006. aastal korraldas kunstimuuseum Ateneum rahvahääletuse oma riigi armastatuima maali väljaselgitamiseks. Enim hääli sai parempoolne maal, mis valmis 1903. aastal, autoriks kunstnik Hugo Simberg. Sama kunstnik on ka vasakpoolse, magavat kuningas Hobgoblinit kujutava töö autor. **Mis riigis hääletus toimus?**

- 37.** Näete kaadrit Eesti Draamateatri 2020. aasta lavastusest „Suur Siberimaa“. Näidendi peategelasest, endisest juristist saab Siberis kirjanik. Tema partneriks on kommunist Alma Vaarmann (mängib Merle Palmiste), aga **kes on see näitleja ja keda ta kehastab?** Kumbki õige – 1 punkt.

- 38.** Kuidas nimetatakse pisikesi siniseid tegelasi, kes nägid ilmavalgust 1958. aastal Belgia kunstniku Peyo koomiksis

Johan et Pirlouit? Nad oskavad nii kõndida kui joosta, kuid enamasti liiguvad nad kahel jalal hüpates. Nad armastavad marju süüa ja nende külake koosneb eri värvi ja kujuga seentest, mille sees nad elavad.

- 39.** „Aja mesijuttu, kirjuta luulet, laula karaoket, tantsi nagu loom või muugi lahti elu mõte“. Just nende sõnadega tutvustab Müürileht oktoobris 2019 ilmavalgust näinud arvutimängu, mille autoriks on mängustuudio ja kultuurirühmitus ZA/UM. Selles rollimängus kehastab mängija amneesia all kannatavat detektiivi, kes peab lahendama Revacholi linnas aset leidnud mõrvamüsteeriumi. **Milline videomäng?**

- 40.** Sel muusikul on palju tiitleid. Teda saab kuulda ka sel suvel Viljandi Folgil. **Kes esineb?**

- 41.** Kirjutage araabia numbritega arv vahemikus 1...100, mis rooma numbrites on märkide arvult pikim (neid läheb selle arvu jaoks kokku 8).

- 42.** Eestis on riigipühad, millega kaasneb tööst ja koolist vaba päev, ning riiklikud tähtpäevad, mille puhul vaba päeva ei anta. **Millist riiklikku tähtpäeva tähistatakse igal aastal 4. juunil?** Sellega on seotud üks 1884. aastal toimunud sündmus, mis on seotud juuresoleval pildil kujutatud kirikuga.

- 43.** Tegemist on Eesti kaitseväe koosseisus oleva teenistusega, mis loodi 1919 ja taastati 1995. Sinna kuulujatel on küll auastmed, kuid nad ei osale aktiivses lahingutegevuses. Teenistust juhib pea*** kolonelleitnant Gustav Kutsar, temale alluvad vanem***id ning staabi***id. Nende ülesanneteks on muuhulgas „hoida Kaitseväe ja Kaitseliidu isikkoosseisu kõrget kaitsetahet ja moraali”. **Nimetage amet, mis sobib tärnidele.**

- 44.** Jon Ive oli üle 20 aasta Apple peadisainer, olles selliste toodete nagu iMac, iPod, iPhone ja iPad kujunduse põhiautoriks. Tema ja Steve Jobsi telefonikõne 9. jaanuaril 2007 oli esimene, mis avalikkuse ees iPhone'iga tehti. 2019. aastal lahkus Ive Apple'ist, temast sai Royal College of Art'i kantsler. Üks tema viimaseid töid on ühe 6. mail 2023 toimunud sündmuse logo, mille keskset osa näete siin. **Mis sündmus?**

- 45.** Küsitav ese (või asi) leiutati XI sajandil Hiinas. Asja veekindlaks muutmiseks kaeti see vaha või lakiga. Seda on kasutatud nii lendamiseks, kaklemiseks kui inimeste tapmiseks. Robinson Crusoe tegi endale samuti ühe sellise asja. Chamberlain ja Churchill kasutasid seda aga parlamendis kõnet pidades. Küsitava eseme vastu protestisid voorimehed, sest nende sissetulekut see asi vähendas. **Mis asjaga on tegu?**

46. Mis oli nende meeste amet enne tuntuks saamist?

47. Üks mandri ja saarte vahel sõitvatest praamidest on rohelist värvi. **Mis nime** praam kannab? Peaaegu samamoodi (ühetähelise erinevusega) nimetatakse kahe kiskja hübriidi, kes võib olla kuni 4 m pikk ja kaaluda üle 500 kg. Looduses neid ei leidu, isas- ja emasloomade looduslik areaal ei puutu kokku (kuigi mõlemad võib kohata muuhulgas Indias). Hübriidi nimi on kombineeritud emas- ja isasloomaliigi nimest.

48. Belgias viimati enne eurot käibinud 200-frangine rahatäht oli pühendatud ühele puhkpillile ja tema belglasest leiutajale. Pill sai leiutaja järgi endale ka nime. Seda pilli valdas president Clinton, teda kuulab pildil president Jeltsin (kellele muidu meeldis puulusikatega musitseerida).
Mis pill?

49. 11. aprillil 2023 käivitati Eestis presidendi abikaasa Sirje Karise osavõtul uus QR-koodi või isikukoodiga töötav virtuaalne kaart, mille logo võib esineda lõpmatul arvul variantidena. Siin näete kaht võimalust. **Milleks see kaart on mõeldud?**

50. Kuulete üht 1988. aasta muusikahitti, esimest *a cappella* laulu USA Billboard Hot 100 edetabeli esikohal. **Kes laulab?** Korduvalt on ta esinenud ka Eestis, viimati 2019 Jazzkaarel.

Vastused

1	Moskva (Napoleoni sõja ajal)
2	Kolumbia
3	Šotimaa
4	Türgi ja Ungari
5	Monaco
6	musket (film „Kolm musketäri“)
7	Kasahstan (pealinn Astana)
8	Tšehhi (president Petr Pavel)
9	kaarikute võidusõit
10	Inglismaa kuningas George VI
11	Naissaar
12	Brisbane
13	lemming
14	Lõunarist
15	Guyana, Surinam
16	suur ja väike konnakotkas
17	Praha ja Praia
18	Myanmar, Laos
19	madunõel
20	mustlased
21	Rauno Sappinen
22	kümnevõistlus, 110 m tõkkejooks
23	argoon
24	Moskvitš
25	cable (kaabel)
26	sportvõimlemine

27	Taani
28	Arlet Levandi (iluuisutaja)
29	Tiguan (tiiger & iguaan)
30	Johannes Brahms
31	Trooja (Troya)
32	politsei
33	(Vahtramäe) Emil
34	andaluusia koer
35	Chewbacca (Tähesõjad)
36	Soome
37	Tambet Tuisk, Jaan Kross
38	smurfid
39	Disco Elysium
40	Noep
41	88
42	Eesti lipu päev (õnnistati Otepää kirikus 4. juunil 1884)
43	kaplan
44	Charles III kroonimine
45	vihmavari
46	puusepp, torumees
47	Leiger (liiger = lõvi + tiiger)
48	saksofon
49	muuseumikaart
50	Bobby McFerrin

Küsimused: Sven Oidjärv, Aare Olander jt

10 https://www.youtube.com/watch?v=opkMyKGx7TQ&ab_channel=Crrisstobal

30 https://www.youtube.com/watch?v=R-pyoHKkegs&ab_channel=Uniopera

40 https://www.youtube.com/watch?v=b-PUkMOuMjE&ab_channel=NOEPmusic

50 https://www.youtube.com/watch?v=d-diB65scQU&ab_channel=BobbyMcFerrinVEVO

